

Kivinen kukka ja pörriäinen

Luonnonkukat ja hyönteiset kiveen kuvattuna

LAB-ammattikorkeakoulu

Kuvataiteilija (AMK)

2024

Joona Vuoristo

Tiivistelmä

Tekijä(t)	Julkaisun laji	Valmistumisaika
Joona Vuoristo	Opinnäytetyö, AMK	2024
	Sivumäärä	
	30	
Työn nimi		
Kivinen kukka ja pörriäinen		
Luonnonkukat ja hyönteiset kiveen kuvattuna		
Tutkinto ja koulutusala		
Kuvataiteilija (AMK)		
Tiivistelmä		
<p>Opinnäytetyö käsittelee kukkakasveja ja hyönteisiä kivimateriaalin kautta. Lajien uhanalaisuus on teemana sekä nyt uhanalaisten että tulevaisuudessa vaarantuneeseen asemaan mahdollisesti joutuvien elinvoimaisten lajien osalta. Tarkastelussa oli erityisesti kasvi- ja hyönteislajien suhde eri elinympäristöihin. Tavoitteena oli muistuttaa luonnon rikkaudesta ja sen haavoittuvuudesta.</p> <p>Kirjallinen osio käsittelee kukkia ja hyönteisiä kuvataiteen aiheina. Esillä ovat hyönteis- ja kukka-aiheiden tietyt merkitykset ja esitystavat sekä niiden käyttö ympäristön tilan kuvaajina taiteessa.</p> <p>Taiteellinen toteutus käsittää seitsemän teosta, jotka kaikki koostuvat kahdesta tai useammasta pienoiskoivusta. Teosten päämateriaali on kivi, jonka lisäksi metalliosat tukevat toteutusta. Lähestymistapa on pelkistävä ja materiaalin ehtoja mukaileva. Hyönteisten ja kasvien olemus kiteytettiin muutamaan piirteeseen.</p> <p>Teossarjan sisältöä avataan omassa kirjallisessa osiossa, jossa kuvaillaan, mitä kivillä hyönteisillä ja kukkakasveilla haluttiin kertoa. Kuvattavien lajien valintoja perustellaan mielikuvien ja ympäristöjen avulla. Teosten esillepanon suunnittelua ja siinä tehtyjä ratkaisuja selvitetään myös osiossa.</p>		
Asiasanat		
korutaide, kivi, hyönteiset, kukkakasvit		

Abstract

Author(s)	Type of Publication	Published
Joona Vuoristo	Thesis, UAS	2024
	Number of Pages	
	30	
Title of Publication		
Stone flower and buzzing bug		
Wildflowers and insects depicted in stone		
Degree, Field of Study		
Bachelor of Culture and Arts (UAS)		
Abstract		
<p>The thesis deals with wildflowers and insects through stone as a material. The endangered status of species is handled as a theme both through currently vulnerable species and those possibly threatened in the future. The relationship plant and insect species have with different environments was especially examined. The aim was to remind of both the richness and vulnerability of nature.</p> <p>The written part of the thesis examines flowers and insects as the subjects of visual art. Certain meanings and ways of representation of insects and flowers as subjects are shown, as well as their role as indicators of the state of the environment in art.</p> <p>The artistic execution consists of seven artworks, which all include two or more miniature sculptures. The main material is stone, with metal parts supporting the realization. The approach is simplified and follows the material's terms. The essence of insects and flowers was condensed into a few traits.</p> <p>The substance of the series of works is explained in its own written chapter, in which is described what was communicated through the stone insects and flowers. Choices of depicted species are explained with the help of environments and imagined ideas. Planning and decisions concerning the display of the works are also clarified.</p>		
Keywords		
jewellery art, stone, insects, flowers		

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Taidetta kukista ja hyönteisistä.....	2
2.1	Kukat ja hyönteiset aiheena taiteessa	2
2.2	Taiteilijoita kukkien ja hyönteisten tulkitsijoina	2
3	Teosten toteutus	5
3.1	Teosten tekotapa.....	5
3.2	Materiaalin valinta	5
3.3	Tausta työskentelylle aiheen parissa	5
3.4	Teossarjan aloitus	6
3.5	Teokset	8
3.5.1	Kissankäpäälä ja palosirkka	8
3.5.2	Pukinparta ja kimalainen.....	10
3.5.3	Kangasvuokko ja perhoset	13
3.5.4	Kumina ja kukkakärpäset.....	13
3.5.5	Sontiainen ja musta-apila	15
3.5.6	Hirvenkello ja kaskikeiju.....	16
3.5.7	Metsänemä ja korukeräpallokas	17
4	Kivitaide muistuttamassa luonnon monimuotoisuudesta.....	19
4.1	Auringon paahtamat paikat (Kissankäpäälä ja palosirkka).....	19
4.2	Aikainen auringonpaiste (Pukinparta ja kimalainen)	20
4.3	Mäntyjen välissä (Kangasvuokko, kangasperhonen, sinisiipi ja piippopaksupää) 21	
4.4	Niittyjen mettä ja satoa (Kumina ja kukkakärpäset)	22
4.5	Vanha maalaismaisema (Musta-apila ja sontiainen)	24
4.6	Tuhkasta nousseet (Hirvenkello ja kaskikeiju)	25
4.7	Korpikuusen varjossa (Metsänemä ja korukeräpallokas)	26
4.8	Esillepano.....	27
5	Yhteenveto ja pohdinta.....	30
	Lähteet	31

1 Johdanto

Opinnäytetyöni taiteellisen produktion aiheena ovat Suomen luonnon kukkakasvit ja hyönteiset. Tarkoitukseni on käsitellä Suomen luonnossa esiintyviä lajeja. Tarkastelen aihetta erilaisten elinympäristöjen, lajien vuorovaikutuksen ja uhanalaisuuden näkökulmasta. Tavoitteeni on tehdä näkyvämmäksi lajien monimuotoisuus, josta jotkut lajit ovat tuttuja kaupunkiympäristöjä myöten, kun taas toiset ovat lähes kadonneet Suomen luonnosta. Tällä haluan muistuttaa siitä, että juuri nyt elinvoimainen lajikin voi joutua tulevaisuudessa uhanalaisten listalle.

Hyönteiset ja niiden elinympäristöt ovat kiehtoneet minua enemmän tai vähemmän pitkin elämäni, ja hyönteisillä on usein elintärkeä yhteys kukkiin. Luonnossa liikkumisesta pitävänä olen kiinnittänyt huomiota erilaisiin ympäristöihin, jotka muodostavat oman pienen tilansa tunnelmaltaan ja lajistoltaan.

Toteutuksen tekniikaksi olen valinnut kiven. Innostuin kiven työstöstä käytyäni syksyllä 2022 opintojakson aiheesta. Jakson yhteisenä teemana oli kukka, ja oman työni aiheena oli kokuoriainesta ja kukasta koostuva pari kivikappaleita. Hyönteisen ja kukan yhteen liittävä teos sai tajuamaan, että aihetta voisi jatkaa eri lajeilla hyvin monella teoksella. Vähitellen aiheen tutkiminen kiveä työstämällä vakiintui opinnäytetyöni aiheeksi.

Alusta alkaen teemaa käsitteleville töilleni on ollut olennaista pelkistäminen. Menetelmäkurssilla toteuttamani kultakuoriainen oli pieni pala hiottua spektroliittia, jossa on miltei yksinkertaisin mahdollinen muoto kuoriainesta, ja kiiltäväksi hiottu välkehtivä pinta on tärkein tuntomerkki liittämään kivi elävään hyönteiseen. Tunnistettaviin piirteisiin pelkistäminen muuten yksinkertaiseen muotoon käsitellyssä kivikappaleessa jäi kantavaksi aatteeksi työstämyksessäni. Toinen taustalla vaikuttava periaate oli sallia kiven ominaisuuksien ja työkalujen jälkien näkyminen, minkä omaksuin osaksi teoksia.

2 Taidetta kukista ja hyönteisistä

2.1 Kukat ja hyönteiset aiheena taiteessa

Kasvatettujen kukkien taidehistoriaa hallitsevasta asemasta huolimatta myös luonnonkukilla on näkyvä rooli sekä aiemmassa taiteessa että nykyään. Taiteen luonnonkukkakasvien kautta ihmisten monimutkainen suhde ympäristöönsä tulee näkyväksi. 1800-luvulla yleistyneessä ulkoilmamaalauksessa (ranskaksi *plein air*) korostuu sama luonnon tarkka havainnointi kuin empiirisessä tieteessä ja tieteellisessä kuvittamisessa. Romanttisessa maisemamaalauksessa huomio kiinnittyi ”villiin” luontoon, kuten laidunniittyihin luonnonkukkineen; ympäristöön, jota maatalouden koneistuminen hävitti. Toisaalta jonkinlainen käsitys oli jo vakiintunut siitä, että aidosti ihmisen vaikutukselta koskemattomana säilynyttä luontoa ei ollut. (Hedin 2021.)

Hyönteiset ovat näkyvässä asemassa 1600-luvun alankomaalaisessa kukka-asetelmamaalauksessa. Kukkakimppuun maalatuista hyönteisistä on useita tulkintoja: hyönteisillä oli uskonnollisia symbolisia merkityksiä, tai ne on valittu aiheiksi visuaalisen monimutkaisuuden tai harvinaisuuden perusteella. Carlson (2016) sanoo taidemaalareiden käyttäneen hyönteisiä kuvaamaan mikrokosmisia maailmoja, joiden pohjalla olivat maalareiden ihanteet ja alankomaalainen identiteetti.

Nykytaiteessa hyönteisillä voidaan kuvata ympäristön tilaa. Ympäristön ollessa teemana hyönteisaiheinen taide ottaa useimmiten kantaa elinympäristön tuhoutumiseen ja ilmastonmuutokseen. Saasteet, pölyttäjäien väheneminen, vieraslajit, sekä tarkoituksellinen hyönteisten muokkaus ja tuhoaminen ovat muita hyönteisaiheisen nykytaiteen teemoja. (Klein & Brosius 2022.)

2.2 Taiteilijoita kukkien ja hyönteisten tulkitsijoina

Flaamilainen taidemaalari Jan van Kessel (1626–1679) maalasi hyönteisiä ja kukkia pienessä mittakaavassa kuparille ja paneelille. (RKD 2023; National Gallery of Art.) Näissä maalauksissa esiintyy kirjava joukko hyönteislajeja kasvinosien ympärille aseteltuina (kuva 1). Kaikki lajit on kuvattu havainnollisen pikkutarkasti. Van Kesseliä pidetään yhtenä vuosisatansa parhaista kukkamaalareista. (De Jonckheere.) Van Kesselin maalauksissa hyönteiset ja kasvit esiintyvät yhdessä projektiani muistuttavalla tavalla. Kasveista poimitut osat vastaavat omia teoksiani, joissa olen kuvannut kukkakasvit osittain, vähimmillään vain kukan, enimmillään varren ilman juuria kuin luonnosta poimittuna. Analyttinen maalaustyylili taas voi olla jopa vastakohta omalle pelkistetylle veistokselleni.

Nykyaikaisista taiteilijoista suomalainen valokuvataiteilija Kreetta Järvenpää (1974) ammentaa alankomaalaisesta kultakaudesta, josta inspiroituneena hän kuvaa kukkia fantastisella otteella. (Järvenpää.) Valokuvien kukka-asetelmat ovat ylitsepuosuavan runsaita ja yksityiskohtaisia.

Kuva 1. Jan van Kessel, Hyönteiset ja rosmariinin oksa, 1653, öljy paneelille (National Gallery of Art)

Kain Tapper (1930–2004) oli suomalainen kuvanveistäjä. Pienviljelystilalla kasvaneen Tapperin veistosten keskeinen teema oli luonto. Hänen varhainen tuotantonsa 1950-luvulta koostuu pienistä pronssisista, kivisistä ja puisista esittäivistä veistoksista. (Ylioja.) Tapperin veistoksista vuonna 1958 toteutetut Paarma ja Heinäsirkka kuvaavat hyönteisiä. Veistokset ovat ilmaisultaan hyvin pelkistettyjä. Paarma on 20 senttimetriä korkea ja 50 senttimetriä pitkä koivuveistos, jossa paarman olemus on pelkistetty pyöreään päähän ja levossa olevien siipien kulmaan. Heinäsirkka on veistetty mustasta graniitista. Se on 12 senttimetriä

korkea ja 25 senttimetriä pitkä. Sirkkaa kuvaa korostetun suuri pää isoine, soikeine silmi-
neen, ja sileäksi hiottu pinta selässä viittaamassa siipiin. (Leikola & Savelainen 2000, 34–
37.) Paarman pinnassa näkyy runsaasti uurteita puuntyöstön jäljiltä. Heinäsirkassakin kiven
pinta on jätetty kuoppaiseksi lukuun ottamatta silmiä ja siipipeilejä, mikä nostaa kyseiset
yksityiskohdat esille. Sekä kiven omien piirteiden että työstön jättämien jälkien ottaminen
osaksi teosta on yhtymäkohtana Tapperin veistosten ja oman työskentelyni välillä.

Märta Mattsson (1982) on ruotsalainen korutaiteilija. Hänen taiteensa inspiraationa ovat
1700-luvun kuriositeettikabinetit. Mattsson käyttää materiaaleja, joita ei usein mielletä ko-
ruille sopiviksi, kuten kuolleiden hyönteisten osia, muun muassa kaskaan siipiä. Hyönteis-
ten osat hän sulkee hartsiin ja värjää niitä pigmenteillä. (Galerie Noel Guyomarc'h.) Hänen
taiteensa käsittelee viehätyksen ja inhotuksen välistä jännitystä. Hän pyrkii saamaan tutun
ja tavallisen näyttämään vieraalta ja epätavalliselta. (Mattsson.) Mattsson tekee myös luon-
toteemaisia lasiveistoksia (Galleri Sebastian Schildt). Mattssonin hyönteisissä huomiota he-
rättävät mielikuvitukselliset värit ja osat. Oikeiden hyönteisten käyttö tekee teoksiin omitui-
sen, keinotekoista ja luonnollista yhdistelevän vaikutelman.

Luonnonkukkia taiteessaan kuvaa suomalainen taidemaalari Kaisa-Tuulia Tuomi (1980).
Hänen maalaustensa aiheena on kasvillisuutta niityiltä, pientareilta ja soilta. Kuoleva luonto
sekä elämän ja kuoleman raja rinnastuvat ihmisyyteen Tuomen öljyvärimaalauksissa.
(Tuomi.) Maalausten värimaailma on hillitty runsaasta värien kirjosta huolimatta. Tunnelma
teoksissa ei ole aivan synkkä, mutta kuoleman tematiikkaan sopien hieman hämärä ja
unenomainen. Rönsyilevä sommitelma muistuttaa luonnollisesta kasvillisuudesta ja luo
maalaukseen oman tilan ja maailman.

3 Teosten toteutus

3.1 Teosten tekotapa

Opinnäytetyön taiteellisen toteutuksen tekniikaksi olen valinnut kiven. Työskentelyni pohjaa pitkälti korutaiteeseen. Perinteinen käytännöllinen, puettava korumaisuus ei kuitenkaan ole läsnä teoksissani. Korutaiteen moderni, käsitteellisempi puoli on ilmaisuni perusta. Valmiit teokset liittyvät kehollisuuteen vain valinnaisesti: olen ajatellut ne kädessä pitämiseen sopiviksi. Kämmenelle mahtumalla teoksen kappaleet pyrkivät tuomaan mieleen elävien hyönteisten pitelyn kädellä, sekä kukkien poimimisen. Kädessä pitäminen viestii myös ihmisen vaikutuksesta muuhun luontoon, jossa muiden lajien kohtalo voi pahimmillaan olla yksin ihmisen käsissä.

3.2 Materiaalin valinta

Kukkien ja hyönteisten tekeminen kivistä on tietoinen kontrasti elollisten esikuvien haurautteen. Ikuistettuna kiveen kuvat toimivat muistutuksena elämän ja lajien väliaikaisuudesta, samaan tapaan kuin memento mori (suom. muista kuolevaisuutesi) kuvataiteen aihepiirinä. Kiven lisäksi teoksissa on metallia, jolla on toteutusta tukeva rooli. Metallia käytän tehdesäni rakenteita, joita ei ole käytännöllistä tehdä kivistä, kuten kasvien varsia. Lisäksi metallilangalla ja -tapeilla olen kiinnittänyt kivosia toisiinsa.

3.3 Tausta työskentelylle aiheen parissa

Kukka- ja hyönteisaiheen käsittelyn kivellä aloitin jo syksyllä 2022 Koru: monipuolinen kivi - menetelmäjaksoilla. Ensimmäisessä teoksessani (kuva 2) pääkohdat ovat jo mukana: hyönteistä ja kukkaa kuvaavat kappaleet, jotka on toteutettu eri kivilajeilla. Kukka on litografiakivestä muovattu jykevähkö ohdakkeen kukka ja pätkä vartta. Hyönteinen on peukalon puolikkaan kokoinen pala spektroliittia, jonka tarkoitus on muistuttaa kultakuoriaista vihertävine välkkeineen. Kuoriainen on hyvin pelkistetyn muotoinen, osin siksi, että kiiltävin kohta kivistä olisi säästynyt pinnalle vaikuttavasti. Kivi on hiottu sileäksi ja reunat lievästi pyöristetty.

Kuva 2. Kivikurssin teokseni syksyltä 2022

3.4 Teossarjan aloitus

Pelkistetty tapa käsitellä kiveä muotoutui jo kivikurssin aikana. Seuraavien töitteni toteutus alkoi muodostaa ja määritellä yhteistä tyyliä sarjalle. Kevättalvella 2023 aloitin selailemalla luontoaiheisia kirjoja löytääkseni mielenkiintoni herättäviä kukkakasvi- ja hyönteislajeja.

Aiheiden luonnostelu savesta (kuva 3) oli olennainen osa työskentelyäni ennen varsinaiseen kiveen siirtymistä. Savesta on helppo muovaila nopeasti kappale, josta saa käsityksen teoksen koosta ja muodosta, sekä kokeilla erilaisia ratkaisuja. Myöhemmin kokeilin myös jatkoluonnostelua vuolukivistä (kuva 4). Vuolukivi on pehmeää ja siksi sen työstäminen koneilla on nopeaa ja helppoa. Kivimateriaalin käyttäytymisen saa myös selville vuolukivellä luonnostelemalla.

Kuva 3. Savisia luonnoksia

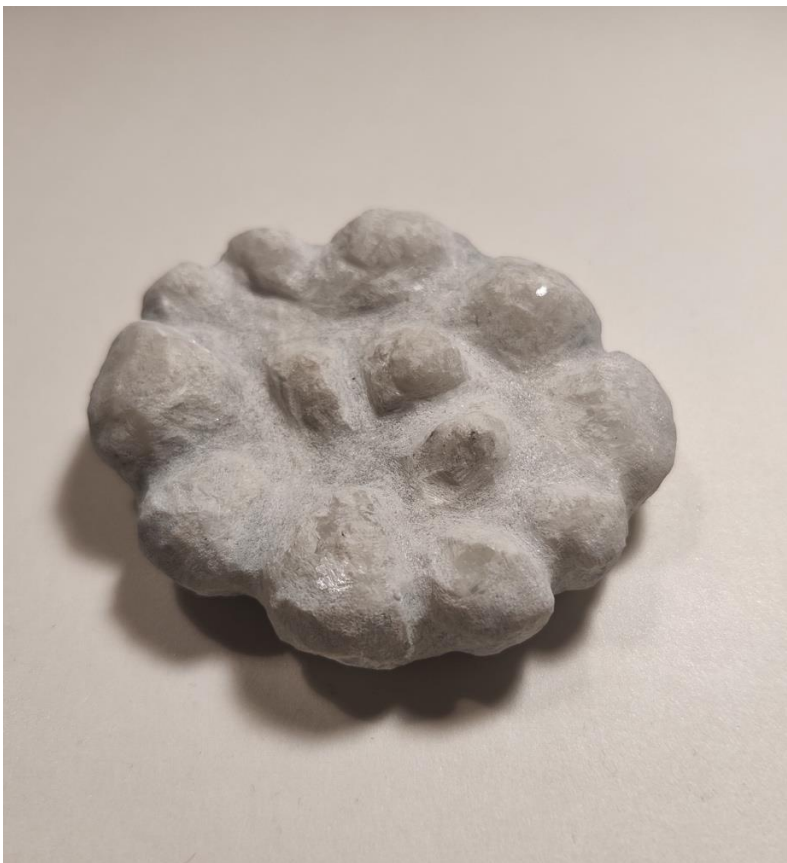
Kuva 4. Vuolukivisiä kokeiluja perhosista ja kukasta

3.5 Teokset

Lähdin toteuttamaan teossarjaa ilman suunnitelmaa teosten määrästä: hyönteiset ja kukkakasvit tarjoavat aiheita lukuisasti. Opinnäytetyön loppuvaiheessa rajasin kuitenkin opinnäytteeseen tulevat teokset seitsemään. Kaikki liittyvät tiettyyn ympäristötyyppiin, josta voitavata teoksen esittämät lajit.

3.5.1 Kissankäpäälä ja palosirkka

Kirjan Suomen luonto - tunnustusopas (Laine, 2013) kuvassa huomioni kiinnitti itselleni tuntematon palosirkka. Punaiset alasiivet muuten harmaassa sirkassa näyttivät valokuvassa vaikuttavalta, ja toteutus kivellä tuntui kiehtovalta haasteelta. Paahdeympäristössä eli kuivilla, aurinkoisilla paikoilla viihtyvä palosirkka sai teokseen parikseen samankaltaisilla paikoilla viihtyvän kissankäpäälän. Kissankäpäälästä tuli kämmenelle sopiva pyöreä kiekko valkoista kiveä (kuva 5). Käpälämäiset nystyrät tein kaivertimella. Kaiversin ensin uria, ja pyöristin niitä sen jälkeen. Kissankäpäälä oli yksinkertaisin toteutettava neljästä kevään teoksesta. Palosirkasta tuli monimutkaisempi: ideani oli tehdä siitä moniosainen liikkuvilla siivillä, jotka voisi räpäyttää auki (kuvat 6 ja 7). Palosirkka koostuu hieman muotoillusta pitkänomaisesta palasta tummanharmaata graniittia. Siihen on patinoidulla, kaarevalla kuparisauvan palalla liitetty samasta graniitista tehdyt peitinsiivet, joiden alla ovat punaruskeasta tiilijaspiksesta tehdyt alasiivet. Palosirkkan punaiset siivet osoittautuivat herkiksi rikkoutumiselle, ja jouduin korjaamaan sekä vahvistamaan niitä. Käytin siipien muotoon sahaamaani kuparilevyä, jonka liimasin siipien pohjiin.

Kuva 5. Kissankäpälä

Kuva 6 (vas.). Palosirkka siivet supussa

Kuva 7 (oik.). Sivukuva palosirkasta

3.5.2 Pukinparta ja kimalainen

Kimalainen on pyöreäksi hiottu pala tiikerinsilmää (kuvat ja). Tiikerinsilmän keltaruskean-tummanruskean raidallinen väritys oli ilmiselvä valinta kimalaiselle. Kaarevan pyöreä muoto muistuttaa kimalaisen ruumista, ja ainoana ulokkeina nystyrät molemmin puolin sitä kuvaavat takajalkoja, joihin kimalainen kerää siitepölyä. Jätin kiven pinnan työstöltä karheaksi muistuttamaan kimalaisen pörröisyyttä, mutta esillepanoa varten kokeilin öljyämistä, jolla pinnan saa tummemmaksi ja raidoituksen paremmin näkyviin. Öljyn heikkoutena tosin on haihtuminen.

Kuva 8 (vas.). Tiikerinsilmän pala sahattuna isommasta kimpaleesta

Kuva 9 (oik.). Valmis kimalainen

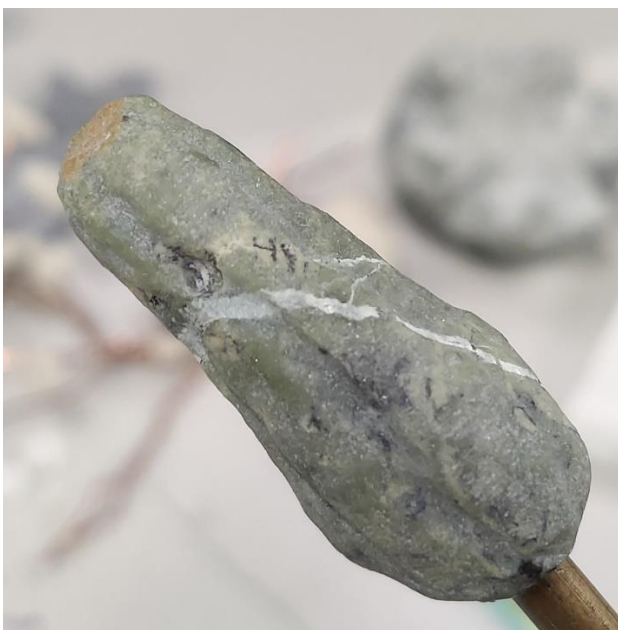
Pukinparrassa on keltaisesta fluoriitista tehty kukkaosa, joka on liimattu kaarevaan messinkisauvaan. Toteutus on karkea: muotoilin kukan päällistä vain hieman niin, että keskikohdan ja reunan välillä on lievä rengasmainen syvennys. Kaivertimella tehdyt lovet reunoilla tekevät jonkinlaisen viitteen terälehdistä. Kukan pinnassa näkyvät työstön jäljet. Takapinta on hieman sileämpi ja kupera.

Alkuperäinen ideani pukinparralle oli rintaneulamainen. Siihen sisältyi ajatus kukan kääntymisestä aina aurinkoa kohti puettuna. Messinkinen varsi on tavallaan jäännös tästä perinteisemmän korumaisesta suunnitelmasta. Valoa kohti kääntyminen on kuitenkin yhä osa esillepanoa. (kuva 10)

Kuva 10. Pukinparran kukka

Opinnäytetyöni loppuvaiheessa päätin lisätä teokseen toisen pukinparran (kuva 11). Kukan nimi viittaa juuri sen suippoon sulkeutuneeseen asentoon. Kivivalinnaksi pohdin eri vaihtoehtoja. Fluoriitti aukinaisen kukan tapaan olisi ollut sopusointuinen, mutta liian läpinäkyvä: sulkeutunut kukka sopisi paremmin läpikuultamattomaksi. Valitsin vihreän serpentiinin, jossa oli ruosteenruskeaa yhdellä sivulla. Se sopi täydellisesti vihreän nupun päältä pilkistäviksi terälehdiksi. Muotoilin kukan suipoksi kaiverruskoneella ja tein siihen uurteita monitoimityökalulla (kuva 12). Keltaisen kukan varren olin hionut kiiltäväksi, sulkeutuneen kukan messinkivarren jätin himmeäksi viittaamaan varjoisuuteen.

Kuva 11. Pukinparran sulkeutunut kukka lähikuvassa

Kuva 12. Urteiden tekemistä serpentiiniin monitoimityökalulla kaivertamalla

3.5.3 Kangasvuokko ja perhoset

Perhoset on kukin tehty yhdestä palasta kiveä. Kangasperhonen on tehty vihreästä serpen-tiinistä. Tein sen siivet yläasennossa, koska kangasperhosen siipien vihreä väri on niiden alapinnalla. Se on esillä lepoasennossa pystynä ja litteänä. Piippopaksupää on esikuvansa tavoin oranssinruskea, tehty jaspiksesta. Jätin sen toisia perhosia paksummaksi kestävyys-syistä, koska aiempi jaspiskappale hajosi työstössä. Sinisiipeen käytin sinipilkullista, sini-harmaata lapislatsulia, jossa on myös kullanvärisiä vivahteita. Jälkimmäiset perhoset kuva-sin lentoasentoon.

Kangasvuokko koostuu kolmesta osasta. Kukka on valkoista kvartsia ja isoin osa. Kukan keskiosan tein sekalaisesta laatikosta löytämästäni lämpimän keltaisesta kivenpalasta, joka on ehkä värjätty. Kukan alaosan tein kalkkikivestä. Liitin osat reikien ja kuparitappien avulla liimaamalla. Kangasvuokosta tuli jyrkempi ja rouheampi. Jätin vaaleaan kukkaan näkyväksi kai-vertimen jälkeä. Kivilajin lohkeilevuus vaikutti myös kukan terälehtien jättämiseen paksuksi, koska en halunnut niiden hajoavan työstössä. Keltainen keskiosa ja tyviosa ovat myös kar-heapintaisia kaivertimen jäljiltä. Kangasvuokon karvaisuus tulee ilmi hiomattomasta pin-nasta. Aioin ensin korostaa tyviosan karvamaisuutta urilla, mutta koin sen poikkeavan liikaa teoksen yleisilmeestä.

3.5.4 Kumina ja kukkakärpäset

Kumina ja kukkakärpäset ovat aiempia töitani hienovaraisempia. Kuminan varsia kuvaa kaksi messinkitankoa, joihin kieputin messinkilankaa kukkien pienemmiksi varsiksi (kuva 13). Toisessa varressa kasvi on kukassa, toisessa on kuminan siemeniä. Siemeniä on myös irrallaan kymmenen kappaletta. Kukkat ovat valkoista kvartsia, siemenet harmaata vuoluki-veä. Kukkakärpäset ovat pieniä, pitkulaisia palasia tiikerinsilmää, joihin on ohuella metalli-langalla kieputtamalla liitetty siiviksi kirkkaan fluoriitin palaset.

Kuminan varren hallitseva eri paksuisten messinkitankojen ja -lankojen käyttö on käytän-nöllinen ratkaisu sarjakukkaisen rakenteen toteuttamiseksi. Kukkat ja siemenet ovat pieniä paloja kiveä, jotka tarvitsevat ohuita varsia. Metallivarret eivät varasta tärkeimpänä olevien kivosien koko huomiota. Yksittäisten kukkien varret kieputin päävarren päähän tekemääni syvennykseen. Kukkat ja siemenet on liimattu varsiin rei'istä.

Kukkakärpäset tein kimalaisen tapaan tiikerinsilmästä, muistuttaen kukkakärpästen mesi-pistiäisiä matkivaa raidoitusta. Korostin kahdella hieman eri muotoisella, mutta samalla ta-valla pitkulaisella tiikerinsilmän muodolla eroa kimalaisen pörröisen pyöreään olemukseen.

Kukkakärpäset ovat kooltaan teosteni pienimmästä päästä. Siiviksi tekemäni kirkkaan fluoriitin palaset olivat ensin haasteelliset kiinnittää juuri pienuutensa takia. Päädyin ratkaisuun, jossa pujotin niihin tekemistäni rei'istä ohutta metallilankaa, jonka kiedoin kärpästen ruumiin ympärille. Siivistä tuli tällä tapaa liikuteltavat ja myös siirtelyä kestävämmät. Kuminat ja kukkakärpäset ovat metallilankojen karkean kietomisen ansiosta vaikutelmaltaan samalla tavalla elävän rönsyileviä.

Käytin liimaa päällysteenä vuolukivisille siemenille. Liimatessani siemenet varsiin niiden alareuna kastui liimaan, ja niihin jäi tumma kiiltävä alue, jossa oli rajua kontrasti vaaleaan kiveen. Niinpä päädyin peittämään siemenet kokonaan liimalla. Ratkaisua voidaan pitää epäsopivana, mutta se oli selvästi käytännöllisin ja itsestään selvin. Kuminan varret saivat lopuksi esillepanoa ajatellen kalkkikivisen jalustan, johon on porattu reiät joihin varret voi vapaasti asettaa. Koin kuminan tarvitsevan pystyasennon tullakseen oikeuksiinsa. Irralliset siemenet esitetään varsien juurella levällään. Siemenistä tuli epähuomiossa melko eri näköisiä kuin oikeat kuminan siemenet, jotka ovat kaarevia ja kapeita, mutta osin voinen vedota pelkistävään lähestymistapaani.

Kuva 13. Kuminan varret, kukat ja kukkakärpäset

3.5.5 Sontiainen ja musta-apila

Sontiaisen tein reilun kokoisesta palasta onyksia, jonka muovasin kuoriaisen muotoiseksi. Kiillotin pinnan muistuttamaan sontiaisen kiiltävän mustaa olemusta (kuva 14). Aluksi aioin tehdä onykseen kiillotuksen jälkeen uurteita kuoriaisen kuoren mukaisesti kuvaamaan peitinsiipien uurteita ja kuorilevyjen välejä. Luovuin lopulta pinnan enemmästä käsittelystä, sillä pidin kiillotetusta onyksista. Koin, että pinnan kaivertaminen olisi vähentänyt kiiltävyyden vaikutusta.

Musta-apilaan käytin jälleen tiikerinsilmää: se vastasi hyvin apilan kukkaa, jossa tummanruskean joukosta paistaa kellertävää. Muotoilin kaksi soikeaa kukkaa, joita kiillotin saadakseni tumman värin esiin, ja tein sitten kaivertimella kukan pintaan käpymäisiä uurrekuvioita. Uurteet näyttivät kuitenkin liian vaaleilta ja silmäänpistäviltä. Sivelin uurteet musteella tummista kohdista kiveä. Lopuksi hieroin apilan kukat parafiiniöljyllä tummentaaakseni keltaisten kohtien uurteet.

Apilan varret tein messingistä. Varsien lisäksi tein kolme suippoa lehdykkää nefriitistä. Ne ovat yläpinnalta kiiltäviä ja tummempia, alhaalta nukkamaisia ja vaaleita kuten apilan lehdet. Lehdykät yhdistin lehdeksi lomittain liimaamalla. Alimmaisessa lehdykässä on monitoimiyökälulla tehty ura messinkilangalle, joka kiertyy kukkien varsien ympärille ja liittää ne yhteen.

Kuva 14. Sontiainen

3.5.6 Hirvenkello ja kaskikeiju

Hirvenkellon varren tein vihreästä nefriitistä. Halusin käyttää kasvien varsiin muutakin kuin messinkiä, ja hirvenkellon varsi on luonnossa melko paksu suhteessa kukkiin. Nefriitti on myös kova ja siksi kestävä varreksi. Kukkia varten kiven valinta oli laventelin jaden ja ametistin välillä. Päädyin jälkimmäiseen paremman sävyn vastaavuuden ansiosta.

Nefriittinen varsi on muotoiltu kaivertimella lieriömäiseksi. Hioin sen pinnan vesihiomapaperilla, jotta vihreä väri tulisi esiin kaiverruksen jäljiltä. Ametistinen kukkaosa on niin ikään kaivertimella muotoiltu epäsäännölliseksi ja sahauksen kulmat pyöristetty. Tein kaivertimen kartiomaisella terällä ametistiin reikiä, jotka kuvaavat kukkarykelmän yksittäisiä kukkia viitteellisesti. Hioin ametistin pintaa hieman vesihiomapaperilla. Varteen tuli lisäksi kahteen kohtaan kaksi pienempää ametistin palaa kukiksi. Jätin palat työstämättä enempää; muotoilin vain sahalla terävimpiä kulmia pois. Kukkarykelmä on liimattu metallisen tapin avulla, pienet kukat pelkällä liimalla karhennettuihin kohtiin. Kukkarykelmä sai pintaansa lopuksi parafiiniöljyä pehmentämään työstön karheita jälkiä.

Kaskikeijun materiaalina on musta jade. Kuoriaisen pään takana oleva punainen kuoren osa on tummanpunaista jaspis breksiaa. Kaskikeijun muotoilin kaivertimella (kuva 15), jonka jälkeen hioin pintaa vesihiomapaperilla. Punainen kuorilevy niskassa on sovitettu kaivertamalla pään ja takaruumiin väliin ura, johon pala sopi muotoiltuani myös sitä alapuolelta kaarevaksi. Kiillotus tahkolla ja tinatuhkalla oli viimeinen vaihe molemmille paloille, jonka jälkeen liimasin ne yhteen. Kaskikeijukin hierottiin lopuksi parafiiniöljyllä voimistamaan kiiltoa.

Kuva 15. Mustan jaden muotoilua kaivertimella

3.5.7 Metsänemä ja korukeräpallokas

Metsänemästä esitin vain monimutkaisen kukkaosan. Siinä on monta osaa keltaista fluoriittia ja yksi isompi vaaleanpunainen ruusukvartsin pala. Metsänemä on lehtivihreätön ja kalpea kasvi, joten fluoriitin läpikuultavuus sopi toteutukseen.

Kukka oli pulmallinen käsittää, ja vaati useamman kuvan tarkastelua rakenteen ymmärtämiseksi. Päädyin suunnitelmaan, jossa kukka koostuu kahdesta toisissaan kiinni olevasta pyöreähköstä fluoriitin palasta, joista toiseen on liitetty myös vaaleanpunainen, kaareva kukka ruusukvartsista. Fluoriittien väliin tulevasta metallisesta liitosvarresta olisi riippunut metallilangan varassa viisi kapeaa fluoriitin palaa korvakorumaiseen tapaan kuvaamassa kukan säikeitä.

Muotoilin tahkolla kaksi fluoriitin palaa melko soikeaksi. Vaaleanpunainen kukan osa muodostui ruusukvartsista kaivertimella. Pyörustin vaaleanpunaista palaa ja kaiversin syvän uran, joka teki siitä u:n muotoisen. Etupuolelle tein lievän uran viittaamaan kukan muotoon.

Kapeat säiemäiset osat sahasin fluoriitin palasta viipaleiksi ja muotoilin niistä kaivertimella suipot toisesta päästä.

Tein monitoimityökalulla tarvittavat reiät liitoskohtiin. Kapeat osat eivät kestäneet rei'itystä, vaan fluoriitille ominaisesti ohut pala lohkesi. Rei'istä riiputtamisesta oli luovuttava. Liimasin kaikki viisi palaa lomittain säteiseksi kokonaisuudeksi. Yritin liittää palat messinkilangalla riippumaan soikioiden välistä, mutta yksi pala lohkesi taas. Liimasin paloja uudelleen ja luovuin kokonaan yrityksistä liittää kapeat palat isompiin. Ratkaisu oli asettaa yläosa nojaamaan kapeiden säteiden päälle esitettäessä. Tällä tavoin vältin myös messinkilangan kokonaan: se olisi ehkä häirinnyt näyttämällä liian hallitsevalta.

Korukeräpallokas muotoutui yhdestä, pienehköstä palasta karneolia (kuva 16), jonka punaruskeus vastasi hyvin kuoriaisen väriä. Kaivertimella muotoilun jälkeen hioin karneolia tahkoilla ja hiekkapaperilla sekä kiillotin pintaa kiillotustahkolla. Parafiiniöljy peitti kiillottumattomat kulmat.

Kuva 16. Lähikuva korukeräpallokaasta

4 Kivitaide muistuttamassa luonnon monimuotoisuudesta

Kivi materiaalina hyönteisille ja kukkakasveille on vastakohtana niiden hentoudelle ja katoavaisuudelle. Kukat kuihtuvat ja hyönteiset elävät vain vähän aikaa, mutta kivi voi oikeissa olosuhteissa säilyä ikuisesti. Eliölajien uhanalaisuus ja katoaminen ilmentää myös niiden herkkyyttä. Kiviset kuvat muistuttavat lajien olemassaolosta pelkistetyllä olemuksellaan. Synkässä, toivottavasti kuvitteellisessa tulevaisuudessa, jossa kaikki teosten lajit ovat hävinneet, karkeat pienoisveistokset voisivat olla ainoita muistoja entisaikojen lajikirjosta.

Teossarjani tavoite on huomioida ja muistuttaa eri kasveista ja hyönteisistä Suomen luonnossa. Tavoittelen tiettyä leikkimielisyyttä vakavasta aiheesta ja kovasta materiaalista huolimatta. Yksinkertaistavalla, luonnostelevalla muotokielellä pyrin tekemään teoksista helpommin lähestyttäviä. Loppuun asti huoliteltu jälki saattaisi omasta vaikuttavuudestaan huolimatta etäännyttää katsojan. Koen kiven omalaatuisuuksien tulevan parhaiten esille valitsemallani rouhealla otteella.

Monella kuvaamallani lajilla ihmisen toiminta on mahdollistanut niiden vakiintumisen Suomen luontoon. Esihistoriallinen ja myöhempi maatalous on tarjonnut selviämisen kannalta tärkeitä elinympäristöjä, joiden katoaminen maatalouden tehostuessa on ollut kova isku kyseisille lajeille. Näiden perinteisten kulttuuriympäristöjen kasvien ja hyönteisten asema Suomen luonnossa riippuu ihmistoiminnasta; osin siksi en tahdo teoksilla osoittaa syyttävää sormea yleisöön, vaan kannustaa huolehtimaan luonnosta ja ympäristöistä.

4.1 Auringon paahattamat paikat (Kissankäpäälä ja palosirkka)

Kissankäpäälä ja palosirkka (kuva 17) edustavat paahdeympäristöä, eli runsaassa auringonpaisteessa olevaa kuivaa, avointa paikkaa. Tällaisia ovat esimerkiksi harjujen etelärinteet. (Ryttäri 2004) Ajatukseni kissankäpäälälle oli sopia kämmenelle. Käpäälä kämmenellä on sanaleikin lisäksi vertaus lajien kohtaloon ihmisten käsissä. Korutaiteeseen pohjautuva opinnäytetyöni liittyy kehollisuuteen mahdollisen kädellä pitelyn kautta. Palosirkkan vapaasti liikuteltavien siipien tarkoituksena on peittää punertavat alasiivet harmaiden peitinsiipien alle. Elävä sirkka erottuu harmaan suojavärinsä ansiosta vain lentäessään kirkkaine siipineen. Palosirkkaveistosta voi verrata Kain Tapperin *Heinäsiirkkaan* vuodelta 1958 (Kansallisgalleria). Tumma graniitti on materiaalina kummallekin sirkalle, Tapperin veistos tosin on perinteisempää yhden kiven kuvanveistoa huomattavasti isommassa mittakaavassa.

Heinäsiirikka edustaa samanlaista pelkistävää ilmaisua, jota palosirkkani omalla tavallaan ilmentää.

Kuva 17. Kissankäpäle ja palosirkka

4.2 Aikainen auringonpaiste (Pukinparta ja kimalainen)

Kimalainen ja pukinparta (kuva 18) liittyvät pientareisiin, mutta ajatukseni niille perustui ensin mielikuvaan mistä tahansa aurinkoisesta, asutuksen läheisestä ympäristöstä. Pukinpartan kukka on auki vain varhain päivällä: iltapäivällä se on jo sulkeutunut suippoon, vihreään muotoon, josta se on saanut nimensä. Aurinkoisuus on läsnä pukinpartan keltaisessa kassassa ja siinä, että esitän sen näyttelyssä valaistukseen päin kääntyneenä. Vihreä versio taas on kääntynyt vastakkaiseen suuntaan varjoa kohti.

Kimalaiset liittyvät minulla vahvasti ajatukseen kesästä kukissa lennellessään, ja juuri keltaiset kukat ovat mielessäni usein kuvitellessani kimalaisen. Kimalaisen pyöreää, kaareva olemus ja sen takajalat, joihin se kerää siitepölyä ovat tiikerinsilmästä tekemäni kimalaisen piirteet.

Kuva 18. Pukinparrat ja kimalainen

4.3 Mäntyjen välissä (Kangasvuokko, kangasperhonen, sinisiipi ja piippopaksupää)

Kangasvuokko ja kolme perhosta (kangasperhonen, piippopaksupää ja nimeämätön sinisiipi) ovat kuivien kangasmetsien lajeja. Kangasvuokon valitsin sen komean kukan vuoksi, joka on Suomen luonnon suurimpia. Kangasvuokko on myös nykyisen kotimaakuntani Etelä-Karjalan maakuntakukka, mikä osaltaan vaikutti kukan tutkiskeluun. Perhosista halusin kuvata kerralla kolme lajia edustamaan niiden kirjavaa värien moninaisuutta. Kangasperhonen oli nimensä mukaisesti selvä valinta ympäristöön, jonka lisäksi otin piippopaksupään ja sinisiiven. Paatsamasinisiipi on valittu Suomen kansallisperhoseksi. Kuivat mäntykankaatkin voi nähdä "ikonisena" elinympäristönä Suomessa. Talousmetsien kestävä käyttö on vaarana kangasmetsien lajeille: maakunta- ja kansallislajit voivat toimia

sanansaattajina niiden suojelulle. Näyttelyyn perhoset tulivat kangasvuokon ympärille pöydälle, mutta niillä voisi kokeilla myös eloisampia esillepanoja, kuten kuvassa 19.

Kuva 19. Kangasvuokko ja perhoset

4.4 Niittyjen mettä ja satoa (Kumina ja kukkakärpäset)

Idea kuminasta ja kukkakärpäsisistä (kuva 20) lähti mielikuvasta, mutta ympäristöksi niille kehittyi kuiva niitty eli keto. Kuminalla on kaksi vaihetta eri varsissa teoksessa. Kukkavaihe kertoo kuminan suhteesta pölyttäjähönteisiin. Kuminan siemenet koin tärkeäksi sisällyttää niiden maustekäytön takia, johon tarkoitukseen kasvia myös viljellään. Varresta irrallaan on usea siemen (kuva 21). Kukkakärpäset kuuluvat kuminan tärkeimpiin pölyttäjiin (Toivonen ym. 2021). Mielikuvissani liitän keskikesään sarjakukkaisten, kuten kuminan ja koiranputken, kukkimisen ja niiden houkutteleman hyönteispaljouden. Kukkakärpäset (kuva 22) koen sen parhaiksi ilmentäjiksi. Kärpäsiä ei ehkä usein ajatella pölyttäjinä yleisessä tietoudessa, minkä takia pyrin teoksellani tuomaan niitä samaan sympaattisten pörriäisten joukkoon kuin kimalaisia ja mehiläisiä.

Kuva 20. Kukkakärpäset ja kuminat

Kuva 21. Kuminan siemeniä

Kuva 22. Kukkakärpäset

4.5 Vanha maalaismaisema (Musta-apila ja sontiainen)

Sontiainen ja musta-apila (kuva 23) liittyvät perinteisen maatalouden luoman ympäristön katoamiseen. Aiheita etsiessäni musta-apila kiinnitti huomioni, sillä en muista koskaan nähneeni sitä luonnossa. Tumma käpymäinen kukka on myös erikoisen näköinen. Sontiainen on karismaattinen, iso kovakuoriainen mustankiiltävine kuorineen. Nämä lajit kuvaavat teoksessani perinteisiä laitumia. Musta-apila on yksi monista karja- ja maatalouden ansiosta Suomeen kotoutuneista kasvilajeista. Luonnonniittyjen kukkana sitä uhkaa sama kohtalo kuin muitakin kyseisen katoavan ympäristötyypin lajeja. (Luontoportti.) Sontiainen taas lantaa syöväenä hyönteisenä löytyy läheltä karjaa. Sillä on kauniin yksiselitteinen nimi, joka voi tuntua jostakin inhottavalta. Halusin osin senkin takia ottaa sen yhdeksi elinympäristöjen maskotiksi. Hajottajana sillä on tärkeä osa luonnossa.

Kuva 23. Musta-apila ja sontiainen

4.6 Tuhkasta nousseet (Hirvenkello ja kaskikeiju)

Valitsin vanhan kaskiviljelyn luomaa ympäristöä kuvaamaan hirvenkellon ja kaskikeijun (kuva 24). Hirvenkello on isokokoinen kellokasvi, jonka kukinnossa on tiheästi kellomaisia kukkia. Kaskikeiju on pitkänomainen musta kovakuoriainen, jolla on punertava niskalevy. Se elää palaneissa ja lahonneissa puissa. Kaskiviljelystä hyötyneet lajit tuntuivat vahvalta valinnalta sarjaan, sillä kaskeamisella on Suomen asutushistorian kannalta merkittävä rooli, mutta sen harjoittaminen on loppunut. Kaskeamalla metsää syntyi avoimia ympäristöjä, joissa moni laji menestyi. Perinteiset avoimet ympäristöt kuitenkin metsittyvät tai ne on otettu peltoviljelyyn. Myrkyttäminen ja vieraslajit uhkaavat myös avointen paikkojen lajeja, joista yksi uhattu on hirvenkello.

Kuva 24. Hirvenkello ja kaskikeiju

4.7 Korpikuusen varjossa (Metsänemä ja korukeräpallokas)

Metsänemän ja korukeräpallokkaan (kuva 25) inspiraation lähteenä olivat synkät kuusimet-sät. Metsänemä on kalpea kämmekkä, joka kasvaa varjoisissa, kosteissa kuusikoissa. (Ryt-täri 2012, 172.) Korukeräpallokas taas on pieni kovakuoriainen, jonka elinehto ovat vanho-
jen metsien sienettyneet puut (Suomen lajitietokeskus). Halusin teossarjaan yhdeksi ympä-
ristöksi kuusivaltaisen metsän täydentämään kuivaa mäntykangasta. Korpi eli metsäinen
suo valikoitui osin siksi, että halusin sisällyttää myös soisen ympäristön sarjaan. Korukerä-
pallokas ja metsänemä ovat kumpikin uhanalaisia, ja niiden tila viestii vanhojen metsien ja
kosteikkojen ahdingosta.

Kuva 25. Korukeräpallokas ja metsänemä

4.8 Esillepano

Imatran taidemuseon opinnäytetyönäyttelyyn teokset tulivat valkoiselle pöytälevylle. Kasvit ja hyönteiset ryhmitin tasaisesti ympäri pöytälevyä siten, että niitä voisi tarkastella kulkien sen ympäri (kuva 26). Asettelin teokset sen mukaan, minkä ympäristön voisin kuvitella sijaitsevan vierekkäin luonnossa. Pyrin myös jonkinlaiseen eloisuuteen sommitelmassa.

Suunnitteluvaiheessa aikeena oli tehdä pöydälle korkeuseroja esimerkiksi valkoisilla puulevyillä. Levyt olisivat voineet hienoimmillaan olla kaareviin muotoihin leikattuja korkeuskäyrien tapaan, yksinkertaisemmin nelikulmaisia. Luovuin aikeesta, koska aikataulu ei sallinut toteuttaa sitä tavalla, johon olisin ollut tyytyväinen. Yksinkertainen pöytätaso antaa toisaalta teoksille enemmän tilaa.

Halusin lisätä esillepanoon lajien ja kunkin ympäristön nimet, joilla kerroin katsojille mitä teokset kuvaavat. Teosten varsinaiset nimet tulivat erikseen museon teoslistaan. Nimet toteutin kirjoittamalla käsin paperilappuja musteella (kuva 27). Tavoittelin käsin kirjoitetuilla lapuilla perinteisen kasvion tapaista tunnelmaa.

Kuva 27. Nimilaput näyttelyssä

5 Yhteenveto ja pohdinta

Opinnäytetyöni aiheena olivat Suomen luonnon hyönteiset ja kukkakasvit. Aihetta käsittelin kiven työstämisen kautta. Opinnäytetyössä on seitsemän teosta, joihin kuhunkin kuuluu yksi tai useampi kivinen hyönteinen ja kasvi. Lähestymistapani aiheelle oli minimalistinen ja luonnosmainen. Pyrin välittämään teoksilla kepeyttä ja eloisuutta kovasta materiaalista huolimatta.

Tavoitteeni teossarjalla oli lisätä huomiota eri kukkakasvi- ja hyönteislajien olemassaololle ja sitä kautta Suomen luonnon tilalle. Vaikka teossarja on vain pieni otos lajien kirjosta, toivon sen voivan vaikuttaa myönteisesti yleiseen tietoisuuteen.

Uhanalaisuus olisi voinut olla teoksissa vahvemmin mukana esimerkiksi valitsemalla kuvattaviksi vain uhanalaisia lajeja. Teossarjan muovautuminen oli kuitenkin pitkä prosessi, ja idea kehittyi työskentelyn mukana. Eri lajien vaihteleva harvinaisuus saattaa olla tehokaskin keino saada pohtimaan luonnon monimuotoisuutta.

Teosten esillepanoon näyttelyssä olin tyytyväinen, ja koin saaneeni ne esille juuri niin kuin olin toivonutkin. Olin miettinyt monenlaisia toteutuksia teosten näytteille asettamiseen, mutta yksinkertainen pöytätaaso oli minusta tässä vaiheessa selkeästi paras vaihtoehto. Teokset saivat puhua puolestaan, ja löysin myös tasapainon taiteellisen toteutuksen ja luontotiedon välityksen välille.

Kukkakasvien ja hyönteisten kuvaamista kivellä voisi jatkaa pitkälle tulevaisuuteen, eivätkä aiheet uhkaa loppua. Aionkin pitää teossarjan jatkuvana projektina. Rohkeampi kokeilu aiheella ja kivellä olisi myös paikallaan. Kiven käsittelystä on lisäksi tullut teosten parissa työskentelyn myötä minulle entistä luontevampaa. Kivi tulee varmasti pysymään yhtenä vakiomateriaalinani muunkin aiheisissa teoksissa.

Lähteet

Carlson, O. 2019. Microcosms: An Examination of Insects in 17th-Century Dutch Still Lifes. University of Minnesota-Morris. Viitattu 19.11.2023. Saatavissa <https://digitalcommons.morris.umn.edu/horizons/vol6/iss2/1/>

De Jonckheere. Jan Van Kessel. Viitattu 19.11.2023. Saatavissa <https://dejonckheere-gallery.com/artists/jan-van-kessel-%E2%80%A8/#artworks>

Galerie Noel Guyomarc'h. Märta Mattsson. Viitattu 19.11.2023. Saatavissa <https://galerie-noelguyomarch.com/en/portfolio-item/marta-mattsson/?v=f0aa03aaca95>

Galleri Sebastian Schildt. Märta Mattsson. Viitattu 19.11.2023. Saatavissa <https://gallerisebastianschildt.se/konstnarer/marta-mattsson/>

Hedin, G. 2021. The Wild Flowers of Art. Contemporary Art with Roots in Romanticism. ARKEN Museum of Modern Art. Viitattu 13.3.2024. Saatavissa https://www.academia.edu/82153847/The_Wild_Flowers_of_Art_Contemporary_Art_with_Roots_in_Romanticism

Järvenpää, K. Viitattu 10.2.2024. Saatavissa <https://www.kreettajarvenpaa.com/>

Kansallisgalleria. Teos: Heinäsirkka. Viitattu 13.3.2024. Saatavissa <https://www.kansallisgalleria.fi/fi/object/574843>

Kekäläinen, M. 2012. Metsänemä – Epipogium aphyllum. Teoksessa: Ryttyläinen, T., Kalliovirta, M. & Lampinen R. (toim.). Suomen uhanalaiset kasvit. Helsinki: Tammi.

Klein, B. & Brosius, T. 2022. Insects in Art during an Age of Environmental Turmoil. MDPI Open Access Journals. Viitattu 19.11.2023. Saatavissa <https://www.mdpi.com/2075-4450/13/5/448>

Korukeräpallokas – Agathidium pulchellum. Viitattu 11.3.2024. Saatavissa <https://laji.fi/taxon/MX.190068>

Laine, L. 2013. Suomen luonto: tunnistusopas. Helsinki: Otava.

Leikola, A & Savelainen, H. 2000. Silkkiuikusta pronssilinnuksi. Porvoo: Werner Söderström osakeyhtiö.

Luontoportti. Musta-apila. Viitattu 12.3.2024. Saatavissa <https://luontoportti.com/t/1267/musta-apila>

Mattsson, M. @martamattsson_jewellery. Instagram-profiili. Viitattu 19.11.2023. Saatavissa https://www.instagram.com/martamattsson_jewellery/

National Gallery of Art a. Jan van Kessel the Elder. Viitattu 19.11.2023. Saatavissa <https://www.nga.gov/collection/artist-info.5484.html#biography>

National Gallery of Art b. Insects and a Sprig of Rosemary. Viitattu 20.2.2024. Saatavissa <https://www.nga.gov/collection/art-object-page.216025.html>

RKD. 1992. Jan Van Kessel (I). Viitattu 19.11.2023. Saatavissa <https://rkd.nl/en/explore/artists/44093>

Ryttäri, T. 2004. Paahdeympäristöt – ekologia ja kasvisto. Suomen ympäristö Vol 774, 7. Viitattu 7.3.2024. Saatavissa <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/903838f5-2447-4d0b-a7e0-79be84a62f4c/content>

Toivonen, M., Karimaa, A., Herzon, I., & Kuussaari, M. 2021. Flies are important pollinators of mass-flowering caraway and respond to landscape and floral factors differently from honeybees. Agriculture, Ecosystems & Environment. Viitattu 18.1.2024. Saatavissa <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0167880921004023?via%3Dihub>

Tuomi, K. Viitattu 12.3.2024. Saatavissa <http://www.kaisatuuliatuomi.com>

Ylioja, M. Kain Tapper. Saarijärven museo. Viitattu 19.11.2023. Saatavissa https://saarijarvi.fi/wp-content/uploads/2022/11/sm_taide_taitelijat_tapper_kain.pdf